

Irazca - (Fakir Baykurt'un "Yılanların Öcü" adlı Romanı) Dışa Dönük

Karakter Irazca oğlu, gelini ve torunlarıyla birlikte kendi halinde yaşayan 60 yaşlarında dul bir kadındır. Kocasını 14 sene askerlik yapan Irazca, hep tek başına mücadele etmiş güçlü bir köy kadınıdır. Yılanlardan, bağdan, bahçeden korkmaz. Köyünde yaşadığı haksızlıklara karşı dik ve güçlü durur. Kadın olmasına rağmen kendini geri plana atmaz. Devlet meseleleri konusunda bilgi sahibidir. Neyi kime danışacağını iyi bilir. Oğlunu ve evin diğer üyelerini emirleri ile yönetir. Haceli ile olan düşmanlıklarında sürekli sinirli ve aşırı büyük tepkiler verme eğiliminde olur. Hatta ağzından sürekli küfür duyulur.

Aktiviteler Irazca tam bir köylü kadın gibi hiç boş kalmaksızın ve durmaksızın çalışır. Ya bağ bahçede ya da evde yemek yapar. Bazen danayı, eşeği çıkarıp sürer. Torunu Ahmet'i çok sever, onun da dedesi gibi gözü kara olacağına inanır. Kardeşi Sultanca ile dertleşir. Haceli evi yapmasını diye sürekli onun kazdığı yerlere bir şeyler yaparak evin yapımını geciktirmek ister.

ÖRNEK ANILAR

Gözüpek Yıllar önce köyü basan yılanların hakkından kocasıyla birlikte gelen Irazca, Muhtar'la Haceli'nin hakkından da rahatlıkla gelebileceğine inanır. Adam evinin avlusunun önüne ev yapacak diye bir türlü sakinleşmeyen kadın, yaşına rağmen hala diri ve gözüpek bir şekilde köyün ileri gelenlerine kafa tutar. Yaşından ötürü de ölüm dahil hiçbir şeyden korkmayan bir tavır sergiler. Kimseyi umursamayan yapısı ile Irazca, adam rezil edeceğine duyduğu inançla ağzına geleni sayar: "Tehhooo!.. Onlar bizim evin önüne sıçarsa, ben de onların tümünün ağzına sıçarım. Yaptıramazlar! Dikkat edin, savaş var! Deli Mehmet'in zeyinsiz Haceli kendini ne sanıyor? Köy Kuruluna üye olmakla adam mı olmuş? Evveli eşşegidi, şimdi gene eşşek!"

Uyanık Kafasında yaptığı muhasebelerde son derece uç noktalarda bulunan Irazca, Haceli ile olan karşılıklı konuşmasında onu korkutmak ve geri adım atmasını sağlamak adına adamın namusu olan karısını öne sürer: "O çıkmayacak! Ben çıkacağım! Ben öleceğim, o yaşayacak! O ölürse, sen cezaevine gidersin, karnı boşta kalır! Çünkü senin karnı ben alamam! Beni öldürür cezaevine gidersin, senin karnı benim Bayram alır! Anladın mı oğlum neden çıkmıyor?"

Otoriter Sert bir duruşa sahip olan Irazca, kendisinin sözünden çıkmayan, saygı göstermeye itina eden oğluna sürekli bir şeyler yapması için emirler verir, oğlu Bayram üzerinde etkin söz sahibidir. Oğlu bir sözüne karısını aldatır. Zira evde hep ilk olarak Irazca'nın buyruğu geçer: "Eğer Muhtar, Haceli'nin ev yerinden söz açarsa, kendinden cevap verme. Benim dediklerimi söyle: "O işe anam karşılıyor!" de. Eğer, "Sen necisin, neye sen karşımıyorsun?" diye sorarsa, "O benim anamdır, bugün başımda büyüktür, o varken ben karşımam!" de. Açık verme kimseye!.."

Terbiyesiz Irazca yaşını başını almış olgun bir kadın olmasına rağmen yaşananlara hep itici ve küfürlü şekilde sokranarak karşılık vermeyi tercih eder. Gelinini sevmesine rağmen Fatma'yla Bayram'ın birlikte olmasını uygun bulur. Haceli veya köyün diğer kişilerine karşı yapıcı bir tavır göstermez, bu nedenle de iki lafından birinde de küfürvari sözler kullanır: "Alın; alın beni yukarı!" dedi Irazca. "Yeyip içmem gibi sıçmam da gözünüze battı! Alın beni, çıkarın yukarı! Dürzünün Hacelisi, derin kazmış, yedi yıl sıçsam dolmayacak, çabuk çıkarın beni yukarı!.."

İnatçı Tek başına çocuklarını büyütmüş, yoksul ve çilekeş yıllarından sonra daha refah günlerine yeni yeni ulaşacak olan Irazca için, Haceli'nin yaptığı davranışa karşılık intikam çok mühimdir. Muhtarın karşısında Kara Bayram ile bulunduğu da ciddiyetini bozmadan barışma tekliflerine kendilerine tamamen kapatarak karar alır: "Yılanlar yılanken sizin gibi alçakların hareketine dayanamadı da, siz insan olduğunuz halde bunca hakarete, bunca zulme, zillete nasıl dayanıyorsunuz behey, be heeey Kara Bayram?..."

Bilgili Irazca'nın en önemli özelliklerinden biri kendisine yapılan haksızlıklarda nereye başvuracağını bilmesinden kaynaklanır. Kanunları bilmesi yönü ile okunmamış biri olmasına rağmen devlet işlerinden haberdar olduğu açıktır: "Yasılmağa gelmez köylük yerinde. Bu millet, millet değil, illet! Bir sezdiler mi adamın yasıldığı, binerler dalına. Bir daha belini doğrultamaz o adam. Ne yapıp, Haceli'yi söküp almah!"

Sinirli/Asabi Köy yerinde dul kaldığı günden beri sürekli kendini geri planda ve ikinci sınıf gören Irazca, sinirli ve asabi biridir. Çok ani bir şekilde asabileşen kadını gözükara bir hale getiren de içinde yaşadığı sinir harbidir: "Ben çekileceğime sen çekil!" diye bağırır birden. "Benden önce sen çekilsen çok daha iyi edersin! Ulen karaltısı kaybolasica, sen dağda mı geziyorsun, köyde mi?"